

ГОЛЯМОТО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО: БАЛАНСЪТ МЕЖДУ ЛИБЕРАЛИЗМА И ЗАЩИТАТА НА ЗАСТРАХОВАНИТЕ

● Семинар с участието на известния френски застрахователен експерт Жан-Луи Беландо

Жан-Луи Беландо е международен експерт в областта на застрахователните пазари, надзора, регулиране на пазара, вътрешен контрол и платежоспособност на застрахователни компании. Бил е главен секретар на френската Комисия за застрахователен надзор (1995-2000 г.), дългогодишен инспектор и директор на отдел „Международно сътрудничество в същата комисия, председател на Групата от държавни експерти по платежоспособност на застрахователите към OECD, председател на подкомитета „Образование“ към Международната асоциация на застрахователните надзори (IAIS). Автор е на много книги и статии на застрахователна тематика, лектор в Сорбоната, IAIS и на множество регионални семинари. Г-н Беландо бе основен лектор и на проведения на 28 юни 2006 г. в конферентната зала на Електроимпекс - София, семинар на тема „Разработване и прилагане на политики за защита на потребителите на застрахователния пазар“. Семинарът е част от проекта BG/2004/IB/FI/02 по Национална програма ФАР 2004 „Укрепване на административния капацитет на Комисията за финансов надзор за прилагане на законодателството на ЕС в областта на ценните книжа, пенсионното осигуряване и застраховането“.

гледа в исторически план възникването на различни закони за застрахователния договор. Любопитно е, че те първоначално за защитавали застрахователя от застрахованите! Г-н Беландо показва в хронологичен ред постепенното „обръщане на пирамидата“, спирайки се подробно на задължителните разпоредби спрямо застрахователите, на правните разпоредби в ЕС, прилагани в

Семинарът бе открит от г-жа **Ра-лицца Агайн**, заместник-председател на КФН, ръководещ Управление „Застрахователен надзор“. Г-н **Славомир Солаж**, предприемач и председател на проекта, представи накратко лектора. Темите, които засегна в лекцията си

френският гост, бяха: задължителни застраховки; контрол на цените; закони за защита на потребителите; задължения преди и след сключването на договорите; проверки на място и по документи; вътрешни правила за ликвидация на щети; разногласия между застраховател и застрахован; обработка на жалби; посредници, арбитраж, съдебно производство; роля на съда: тълкуване на застрахователния договор; определяне на размера на обезщетенията; системи за гаранции на застрахованите лица в случай на несъстоятелност на застрахователя.

В лекцията си г-н Беландо разгледа темата от три аспекта: **икономически, юридически и финансов**. Той запозна участниците в семинара с френския опит (както в исторически план, така и като действаща практика в момента), като същевременно даваше примери от други държави, както и от общите практики на страните от ЕС. Лекторът специално обърна внимание на онези положения, при които не съществува общо регулиране от страна на Европейската комисия, както и на многобройните противоречия, възниквали между страните членки или на групи от тях по време на изработването на европейските директиви и на хармонизирането на националните законодателства с тях.

За пръв път закон, защитаващ интересите на потребителите на застрахователни услуги, е приет в Германия още през 1908 г. Във Франция такъв закон действа от 1938 г.; в него се казва, че „контролът от страна на държавата се осъществява в интерес на застрахованите лица“.

Надзорната институция във Франция контролира дали застрахователните предприятия и взаимноспомогателните дружества спазват договореностите и дали изпълняват финансовите си ангажименти.

Поради осъзнаването на необходимостта от защита на потребителите Европейският съюз е създал **Съд на евро-**

пейските общности, който „установи необходимост от особена защита на потребителите на застраховки, защото застрахователното дело е специфична услуга, свързана с бъдещи събития, чието настъпване е несигурно на датата на сключване на договора“.

Според съда „застрахованото лице може да изпадне в затруднено положение, ако не получи обезщетение след бедствието; застрахованото лице трудно разбира клаузите на договора и не умеє да преценява перспективите за развитие и финансовото състояние на застрахователя; поради непрекъснатото нарастване на броя на сключените застраховки е също така необходимо да се следят интересите на трети лица“.

Асоциацията на застрахователните надзорни институции (IAIS) е създадена с цел да **засдравява финансовата система**. Средството за постигане на тази цел е солидната и регламентирана система за надзор върху застраховането. Тя способства за стабилността на пазара и улес-

защитата на потребителите и либерализма, между държавната намеса и пазарната свобода. Опитът показва, че неадекватните законови разпоредби пречат на бизнеса, което води до лоши финансови резултати и респективно не се отразява добре и на потребителите. С други думи, „многого“ държава в бизнеса вади очи, а не изписва вежди. Нерядко г-н **Беландо** си слу-

жеше с отрицателни примери от бизнес практиката в Обединеното кралство; той очевидно е противник на либералния англосаксонски модел. И нещо любопитно: според лектора привидната прозрачност и лесен достъп до британския пазар са само фасада, докато на практика съществуват негласни препятствия, които елиминират навлизането на чужд бизнес в Обединеното кралство.

Лекторът защити тезата за необходимостта от баланс между икономическата свобода, честната конкуренция и потребителските интереси. Същевременно той неведнъж

маващи да извлекат максимална полза от възможностите, които им предоставя законодателството - и то в ущърб на бизнеса.

Търсейки дълбочината на проблемите, г-н Беландо неизбежно трябваше да изхожда от фундаменталните понятия - дефиниция на понятието застраховка (риск; договор; взаимност; статистика); застраховаем риск; граници на възможните застраховки и тяхното разширяване (благодарение на развитието на финансовите и застрахователните техники, както и поради разширяването на държавната намеса); задължителното застраховане (във Франция има повече от сто задължителни застра-

ховки). Интересен пример даде лекторът за водачи на МПС, които не могат да си намерят застраховател поради това, че са били нарушители - с множество ПТП, шофиране след употреба на алкохол и т. н. Във Франция функционира Централно бюро по тарифите, към което такива водачи могат да се обърнат, след като най-малко трима застрахователи са им отказали договор. Бюрото определя размера на вноските, след което един от тримата застрахователи се задължава да застрахова лицето...

Г-н Беландо подробно разгледа и многобройните нередности в сферата на **задължителното застраховане**, които възникват във взаимоотношенията между застрахователи и застраховани, и се спря на прехода от прекалена бюрокрация към либерализъм и защита на потребителите. Развитието тук показва лутането между пълната свобода във всички отрасли на икономиката, включително и в застраховането, и различните форми на контрол - тотален, избирателен, последващ и т. н. Лекторът анализира и контрола върху цените, борбата с риска от ниски тарифи, разубедителните вноски (преднамерено високи, за да отблъскват клиентите), тарифирането, договореностите между застрахователи (върху тях теagne почти пълна забрана с изключение на договори, целящи подобряване на производството и ако потребителите се възползват от придобивките, уеднаквени изисквания, клаузи, размяна на статистически данни и т. н.).

По отношение на **юридическите аспекти** лекторът раз-

гледа в исторически план възникването на различни закони за застрахователния договор. Любопитно е, че те първоначално за защитавали застрахователя от застрахованите! Г-н Беландо показва в хронологичен ред постепенното „обръщане на пирамидата“, спирайки се подробно на задължителните разпоредби спрямо застрахователите, на правните разпоредби в ЕС, прилагани в

застрахователните договори, на т. нар. общ интерес („Признатите от Европейската комисия свободи са ограничени от задълженията на дружествата да спазват правилата от общ интерес на приемната държава. ЕС няма дефиниция за общото право“).

Особено детайлно г-н Беландо се спря на проблемите със задълженията на застрахователите и посредниците да информират и съветват своите клиенти. Тези задължения могат да се определят преди сключване на договора или да са включени в него. Изводът е, че нарастват законите задължения на застрахователите.

ЕТО НЯКОИ РАЗПОРЕДБИ НА IAIS:

РВА 25 ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

„Надзорният орган установява минимални правила за взаимоотношенията на застрахователите и посредниците с потребителите. Тези правила се прилагат и за чуждестранните застрахователи, продаващи продукти на трансгранична основа. Те изискват предоставяне на пълна, навременна и съобразена с потребителите информация преди сключване на договора до момента, в който всички задължения по него са изпълнени.“

Обяснителна бележка (откъси):

25.2. Надзорният орган изисква от застрахователите и посредниците да се отнасят еднакво към всички клиенти, като обръщат внимание на нуждите им от информация. Що се отнася до потребителите на собствената им юрисдикция, надзорният орган трябва да установи изисквания, които застрахователите и посредниците да спазват. Изискванията към трансграничните продажби трябва да бъдат ясни.

25.4. Много потребители срещат затруднения при разбирането и оценяването на застрахователните продукти. Застрахователите и посредниците са по-добре запознати с въпросите на застраховането. Следователно трябва да се сключват договори, които да позволят на евентуалните ползватели: да имат достъп до необходимата информация, за да вземат ясно решение, преди да сключат договор; да бъдат информирани за правата и задълженията си през периода на валидност на договора.

(Следва)

СЛАВИМИР ГЕНЧЕВ
Снимки ГЕОРГИ
ДЕРМЕНДЖИЕВ

нява растежа и конкуренцията, което от своя страна е в полза на потребителите и защитава техните интереси. Защитата на потребителите се налага и от факта, че те „са разпръснати и не винаги са добре информирани, нямат юридически познания, нито икономическа мощ и се нуждаят от защита, когато се изправят срещу организирани, влиятелни и компетентни професионалисти, с които трябва да преговарят по общите условия на договора“.

От друга страна, либерализмът (икономическата свобода) може да има правилно развитите, само ако са спазени следните условия: честна конкуренция сред участниците и защита на потребителите.

И така, един от възловите въпроси е **балансът между**

призна, че прекомерната защита създава предпоставки за застрахователни измами и за спъване на развитието на бизнеса. Г-н Беландо даде пример със САЩ, където никой застраховател не искал да застрахова анестезиолозите за професионална отговорност поради прекомерните изисквания към тях, както и поради зачестилите случаи на жалби от страна на потърпевши и на преследване от адвокати; това впрочем е достатъчно показателно докъде могат до доведат криворазбраните „придобивки“, „отстъпки“ и други социални заигравания, каквито примери често взеха да идват именно от Франция. Нерядко зад паравана на прословутата грижа за потребителя си разиграват коня добре информирани клиенти и опитни адвокати, съ-